

פרולוג ואני תפירתי

פרומא, הר הטאקאמהגארה, יפן, כ"ה באב תשמ"ה

שמיים צבועים בכתום שוקע נפרשו מעליה כשפקחה עין דבוקה
במאמץ.

הכול כאב. כאב מאוד. כל איבר שרק יכלה להיזכר בו. טיפשה היא
מעולם לא הייתה, וגם לא אחת שמתקשה לקבל את המציאות כפי שהיא.

בטח לא עכשיו. בדקות האחרונות.

השמיים כבר היו ערבוביה של אדום-כתום-בורדו מרהיב כשהיא
הצליחה להישיר מבט אחרי וידוי ארוך נוסף. לנצל את טיפות החיים שעוד
פיכו בה.

פעם פעם, בלונדון המושלגת, אולי חודש או חודשיים לאחר שזכתה
להיוולד מחדש, היא ישבה בשיעור שמסרה הרעבעצן גרין וסיפרה על
מותו של רבי עקיבא. תיארה איך סרקו הרומאים את בשרו במסרקות

ברזל, וזמן קריאת שמע היה, והוא קרא פסוק ראשון בדקדוק ובאהבה.

ויצאה נשמתו הטהורה ב'אחד'.

המוות שלה כנראה לא ייקרא מוות על קידוש שם שמיים, אבל החיים שלה – היא מקווה מאוד שכן.

השתדלה כל כך כשעזבה את אביה ואימה וארץ מולדתה ודבקה באמת. בחיי עולם.

"ריבונו של עולם", היא שולחת עיניים רטובות אל השמיים שכבר החלו להחשיך. "אני מודה על זכות של קרוב לעשר שנים מאושרות. מודה על כל יום, רגע ושעה שזכיתי לשמור ולקיים מצוות. אני..." היא געתה בבכי.

נרות שבת מאירים. שלושים ותשע אבות מלאכות. ברכות. תפילות. חסד. שמירת הלשון. אילו אוצרות פז. לא יכול להיות שהכול נגמרה מי כמוה יודע לייקר את המתת העצום הזה?

עדיין היא נשמה, אומנם בקושי, אבל ערפול כבר השתלט עליה. היא נלחמה בו. עוד רגע אחד.

מבקשת על תמרה שלה, אם עדיין יש על מי לבקש. איננה יודעת אם היא לידה או הרחק ממנה. אם היא כאן או כבר שם. אבל מבקשת, למקרה שיש על מי ועל מה.

אימא היא אימא. תמיד מתפללת.

שופכת תחינה על החיים של הילדה שלה שיהיו טובים, אם הם קיימים. חיים שיעשו לך נחת רוח.

עוד בקשה על דורות ישרים, מבורכים. הלב שלה פצוע, שפתיה בקושי נעות. וקולה לא נשמע.

עצוב להשאיר ילדה, שאינך יודעת אם היא נשארה בכלל, לבד. אבל רק לרגע אחד.

שוב היא מתחזקת, מוצאת בתוכה עוצמות. כי הילדה שלה לא תהיה

לבד, על אף שתהיה יתומה. יהיה לה אבא, אבי היתומים.

למי עוד יש אבא כזה?

היא כבר רגועה מאוד כשנשימותיה הולכות ומתקצרות. כוכבים מאירים את השמיים, אבל היא בקושי רואה אותם. מה לה כוכבים כשאור גדול עצום כבר מציף?

מינה, ירושלים, תשס"ב

כבר יומיים שהיא קרועה, מתגוררת ליד הטלפון, מחכה כל כך לשיחה מתמרה.

שיחה שיש בה רמז לכך שקיימת אופציה כלשהי לחבר את החוטים. שיחה שתיתן אות, קשר וחיים. שיחה שתראא את הפיצוץ ביניהן, שתבטיח שיש סיכוי גם ליום שאחרי.

אבל השיחה לא הגיעה, וישעיהו שתפס אותה ברגע דומע של חולשה – שילח אותה מהטלפון, ביקש ממנה שתתחיל להפנים.

"איך אני אפנים?" היא לא שרדה את המשפט הזה. "אני לא מוותרת על תמרה! ילדה שגידלתי בעשר אצבעות".

מי כמוהו מבין. אבל עכשיו הוא גם מבין שצריך להתרחק קצת, לבחון מהצד. להתפלל. להרפות.

היא מתרחקת מהטלפון, אבל לוקחת כרטיסייה. עם סידור וטישו בתיק היא נוסעת להר המנוחות. מעולם לא ביקרה שם את אימא של תמרה.

הגיע הזמן.

"פרומא", היא מתחננת מול מצבת אבן שמספרת על דמות גדולה.
 "תתפללי על הילדה שלך. על הילדה שלי. תתפללי שלא אאבד אותה.
 שאם כבר איבדתי - שתחזור. לא יכולה שיתנתק כך הקשר בינינו".

היא מרוסקת, אוספת מתוכה עוד מילים. הן בלתי אפשריות. מי היה
 מאמין שהעניינים יתדרדרו עד למקום הזה?

אולי לא הייתה אימא טובה מספיק? כשלה בחוסר הבנה?

לא השכילה לקרוא את המפה? לזהות את נפתולי הלב, את
 הבעייתיות, את הכאב?

כמה זמן היא נשארת? אומרת בעמידה יום שלם בתהילים. מתפללת
 על הווה ועתיד. ככה זה אימהות. תמיד מתפללות.

בסוף היא נושקת לסידור. הולכת. השמיים תכלת בטוח והרבה עננים
 משייטים.

משהו טוב, מלא תקווה, פושט בה אחרי שנשאה תפילה.

תמרה, ירושלים, תשס"ב

מעולם היא לא העזה אפילו לחשוב לעלות לקבר של מאמי וטאטי.
 מעולם.

גם היום לא. נרתעה כל כך כשהיכה בה הרעיון פתאום. אבל שעתיים
 מאוחר יותר, בלי להבין איך, מה ולמה - מצאה את עצמה באוטובוס. בדרך
 לכאן.

תמרה נוגעת במצבה, קור פושט בה. פחד מוחשי. היא מתרחקת
 בפסיעות מדודות. מסתרת מאחורי שיח.

בכי עצום מתפרץ בנחשול מתוכה. כבר יומיים חלפו מאז השיחה הקשה עם אימא אורדנטליך. יומיים שהכאב תוסס בה, אינו נותן מנוח, גולש החוצה בזרם חסר שליטה כמו מצנצנת כבושים.

"אנא", היא מרימה עיניים אל פיסת שמיים זכה. "אני לא רוצה לצער את אימא אורדנטליך עד כדי כך. לא רוצה לנתק את הקשר החזק, היפה ורב הימים שקיים בינינו. אני מכירה לה טובה בכל מאודי. אבל... קשה לי אחרי מה שקרה. אני צריכה עזרה".

היא ממשיכה להתפלל בעיניים צורבות. מתחננת על עצמה. על הבית שהיא אמורה לבנות. על שובר הגלים הקשוח שמשתלט לה על הלב. מי כמוה יודע עד כמה לא פשוט מבחינתה לגשת אל המלאכה?

דקות ארוכות עוברות, היא אוזרת אומץ ומתקרבת שוב אל המצבה. רוצה להניח אבן. פתק ורוד קטן צד פתאום את תשומת ליבה.

שמות לתפילה.

תמרה בת פרומא יהודית לזיווג הגון.

שוב תוסס הכול במיקס עכור בתוכה. לרגע קצר היא מפחדת שתאבד שיווי משקל.

רק אישה אחת בעולם יכולה להטמין פתק כזה, עטוף למינציה, בסידור שלה. אישה אחת, אימא אורדנטליך.

היא?

הייתה פה??

כעס ועלבון מתחרים בלב. ריחוק, צער, אבל גם... אהבה.

אימא אורדנטליך מצטערת, אינה מצליחה לחזור לעצמה, בדיוק כמוני. והיא מצאה נוחם בכך שבאה לכאן, להתפלל עליי.

באיטיות היא כושלת אל מחוץ לבית הקברות, לופתת בכוח את הפתק הוורוד. עץ ענק בעל עלווה עשירה גורם לה להרים עיניים.

להיפתח פתאום בגלל המרחבים. להבין עד העומק מול שקיעה
שנסוגה בצעד מרשים, שלא סתם נותרו למי שעודנו פה ניסיונות לצלוח,
אתגרים לכבוש, קשיים לגבור עליהם ודרך ארוכה לפסוע בה.

כי אלו הם רק אמצעים המובילים אל הטוב האמיתי. האינוסופי. הזכות
להתקרב אליו יתברך.

הפתק הוורוד עדיין צרב את אצבעותיה כשהתקדמה לכיוון התחנה.
לא ידעה מה תעשה בו. איך היא יכולה להשיב את האבדה לבעליה, במצב
התקשורת הנוכחית?

הכניסה לתיק, מקווה למצוא דרך עוקפת להשיב לאימא אורדנטליך
את רשימת השמות. אף אחד מהם לא היה מוותר על התפילה שלה.

1.

מתנת יומולדת טראגית

תמרה ידעה שחפצי תהיה המאתגרת מכולן, אבל לגמרי לא שיערה באיזה אופן ועד כמה. משהו קרה לחפצי מאותו הרגע שבו נפנפו חברותיה מעם מזודותיהן טרם יצאו אל התחנה; והיא, יחד עם שלוש בנות נוספות מהתיכון, נשארה כאן לבד, לחפוש בפנימייה.

כעת, יומיים אחר כך, כששלישיית הבנות שתחת אחריותה של תמרה צבעה בחדווה את אריחי הקרמיקה הישנים בחדר האוכל, ורק חפצי בהתה בחלון אדישה, ידעה תמרה שהיא חייבת לשוחח איתה.

"חפצי", היא זימנה אותה בתנועת אצבע. חפצי קמה במשיכת כתפיים חסרת נימוס, משהו במבעה שידר אזהרה בנוסח 'אל תנסי לטפל בי'.

תמרה בלעה את רוקה. חפצי העוצמתית תהיה ללא ספק אגוז קשה לפיצוח. "בואי איתי למטבח, חפצי. נחתוך לכולנו אבטיח ומלון ונשטוף ענבים".

"אני לא צריכה שעת שיחה", חפצי ירתה נרגזת כשהן פנו יחד אל דלת המטבח הרחבה. "אבל לא אכפת לי לעזור לך".

גם משהו.

הן נכנסו בשתיקה אל המטבח הגדול. תמרה הוציאה מהמקרר קופסת ענבים ומלון כתום. חפצי משכה, עדיין קפואה, חצי אבטיח.

"נחתוך משולשים יפים מהאבטיח. את יודעת איך?" תמרה שאלה.

"מה זה, סדנא לחיתוך פירות, או שאנחנו סתם מביאות פה צלחת פירות לכמה בנות מסכנות שאין להן בית?" חפצי התריסה.

היה זה הרגע שמשוהו סמכותי, וללא סתירה רך ואוהב, התעורר בתמרה. היא הרחיקה ממנה את המלון והניחה יד על כתפה של חפצי. "חפצי, למה?" היא שאלה, וקולה שידר כנות וחובה.

"אמרתי מראש שאני לא רוצה שיחות", חפצי השיבה כמצופה, אבל דמעה מפתיעה התפרצה לה אל זווית העין. תמרה שתקה.

"אני לא רוצה שיחות. לא רוצה להיות המסכנה של העולם. לא רוצה. לא צריכה", הקול של חפצי צעק. הדמעות, כמו בחוסר תיאום מושלם, ליוו אותו.

היא אינה נבהלת, תמרה. יומיים ארוכים של נערה המתבודדת בעקשנות מהפעילות הקבוצתית, של פנים חתומות ושל מבט כועס בעיניים, הסבירו היטב את הסערה הפנימית הזו.

"ברור שאת לא רוצה, חפצי. ואת גם לא. לא המסכנה של העולם. לא מסכנה בכלל. את הנערה הכי כריזמטית וחזקה שאני מכירה".

"אני נערה שאין לה בית לחזור אליו", חפצי בכתה עכשיו. שוב שתקה תמרה, מלטפת את כף ידה. בשנה שעברה חפצי כן נסעה הביתה; ולמען האמת, היא אינה בקיאה מספיק בנתונים המשפחתיים של הבנות כדי לדעת להיכן הידרדר המצב בביתה של חפצי, עד שלא הייתה אפשרות שתסע לאופקים לבלות בביתה בשבועות הבודדים של החופשה.

"מה אני אשמה שכל הצרות והבעיות של העולם התקבצו אל הבית שלנו?" חפצי עדיין בכתה. "מה אני אשמה בכלל?"

אף אחד לא האשים אותה, וזה היה ברור. תמרה לא הקשיבה למילים. היא הקשיבה לכאב המפכה של נערה, בת שש עשרה בסך הכול, המובילה את כיתתה ביד רמה, ואינספור תעלולים נזקפים לשמה. אבל עמוק בלב היא מכסה בקפדנות על תהום של צער, של בדידות, של נואשות ושל חסר. לא היה זה המקום לנחם עכשיו. לומר לחפצי את האמת המרגיעה, שנתונים משפחתיים הם חלק מעסקת חבילה המותאמת במיוחד עבורנו, שקיבלנו עם בואנו לעולם.

היה זה המקום להיות איתה, למשש את הכאב החשוף שהתפרץ לו במפתיע. לתת לה לברוח – בתום הבכי חסר השליטה – אל החדר, ולא לרדוף אחריה עד אליו.

תמרה הייתה נסערת, וארוחת הערב שארגנה יחד עם הבנות הייתה נחמדה אבל לא מגוונת כמו בערבים האחרונים. לחם מטוגן. זיתים פרוסים, ירקות חתוכים ולבנים.

טוב ששפרה הגיעה לבסוף להחליף אותה, ותמרה יצאה מהפנימייה בלי לעלות אל חדרה של חפצי. רוח חמה קידמה אותה ועלה צהבהב נשר על כף ידה. מושב כסלון חם, חשוך ושקט מאוד בערבים. תמרה ירדה במתינות בירידה התלולה אל התחנה.

הפלאפון אותה לה מהתיק כשחלפה ליד לול תרנגולים ארוך ומואר. היא הוציאה אותו, מביטה במסך. בדיוק כמו שחשבה: אם הבית, סימה. "נו, תמרה. איך הייתה המשמרת?" סימה התעניינה.

"היה בסדר, ב'ה". תמרה בחרה שלא לפרט על ההתפרצות של חפצי, מקווה ששפרה לא דיווחה בינתיים על משהו חריג.

"תקשיבי", סימה הייתה מהירה הפעם, ביחס לעצמה וביחס לשאלון המתעניין בקורות הבנות ובאירועי היום שהיא רגילה להנפיק מדי ערב. "משהו מוזר מאוד. עמוס ליכטנשטיין הבטיח שהוא יממן טיולים שווים

לארבע הבנות שנשארות בחופש בפנימייה, את זוכרת?"

"בטח". תמרה בעצמה הייתה זו שהרימה אליו טלפון לפני חודשיים ותיארה לו את מצבן של ארבע הבנות שתיאלצנה להישאר בפנימייה. הוא יצא מגדרו והבטיח לשמח אותן באמת.

"אבל מתחילת השבוע הוא לא עונה. לא עונה. לא עונה."

"באמת מוזר", תמרה הסכימה. "הוא תמיד חוזר אלינו אם הוא עסוק או משהו. זה לא אופייני לו בכלל".

סימה נאנחה. "אני חושבת, תמרה, שיש דברים בגו. בכל מקרה אנסה שוב במהלך הערב, ואם לא נתפוס אותו, נצטרך לתכנן בעצמנו יציאות אטרקטיביות מספיק, וגם למצוא דרך לממן אותן".

תמרה שוב חשבה על חפצי כשניתקה את השיחה. עלתה על קו מאה שמונים ושלוש שהופיע בתחנה. היא התרווחה על אחד המושבים האחוריים, עוצמת עיניים.

משמונה בבוקר עד שמונה בערב להיות אחראית על חבורה נחמדה בת עשרה, עם מצבי רוח תנוודתיים בהתאם למצב, לחופש ולצורך בתעסוקה – זה לא ממש קל; והנסיעה עכשיו לירושלים יכולה בהחלט לעזור לה להתאושש ולאסוף כוח בשביל המטלות שממתינות לה בבית.

האוטובוס נסע על הכביש הצר, החצוב בתוך הנוף הבראשיתי. תמרה נמנמה כנראה עד ששוב הזעיקה אותה המנגינה של הפלאפון. התנתקה מקורי השינה שכמעט עטפו אותה. "כן, סימה?"

"תמרה, מוזר, אמרנו? מוזר ביותר. אני ממש מקווה שהכול בסדר. אשתו של ליכטנשטיין חזרה אליי. היא אמרה שהוא לא יוכל לדבר בשבועות הקרובים. אבל הוא הפקיד לנו, מייד כשפנינו אליו, אלפיים וחמש מאות שקלים עבור יציאות. וחץ מזה..."

"וחץ מזה?" תמרה עודדה אותה להמשיך.

"וחץ מזה, אטרקציה אחת הוא ניסה באמת לארגן כמו שהבטיח.

כבר לפני חודש הוא הזמין בשבילך ובשביל הבנות חמישה כרטיסים לטיסה בשמי הארץ. לא יודעת למה הוא לא עדכן אותנו עד עכשיו."

האוטובוס עצר בחדות על יד שמורת הסטף. תמרה חשה שמשהו קורה לה. סחרחורת נוראית. בחילה אימה. "שיבטל את הכרטיסים מייד", היא לחשה.

"מה פתאום, תמרה? הבנות יהיו מאושרות. לא קל להן להישאר בפנימייה בחופש. לא מגיעה להן אטרקציה מיוחדת? אין פה גם שום שאלה של לצאת מהארץ. הטיסה בגבולות ארץ ישראל".

תמרה שתקה. חולשה נוראית. עיגולים שחורים. לב דופק בעוצמה של תוף אפריקני.

"סימה, נדבר מחר. לילה טוב". היא אמרה לפלאפון. לא חיכתה לתגובה. ניתקה.

האוטובוס נוסע. משהו בה אטום. עוצר בכניסה לעיר. היא יורדת.

הולכת ברגל. נכנסת הביתה. מזיזה את הכבסים הצידה, וצונחת על הספה. מליטה פנים בין כפות ידיים. לא בוכה. מה פתאום. רק מחכה שזה כבר יעבור.

זה לא עובר, והיא קמה בלית ברירה. פותחת את הארון העליון בסלון. יש שם קלסר עטוף בנייר סגול מבריק. אינספור זהורים ורקדים לה מול העיניים. רות, שתהיה בריאה, עוד טרחה אז לעצב את הקלסר הנוראי הזה. מתנת יום ההולדת הטראגית ביותר שקיבלה אי פעם.

'לתמרה, החברה הכי מקסימה!' כתוב בעמוד הראשון באותיות גרפיות מהוקצעות. 'הרבה חומר על מה שכל כך... ועד כדי כך מעניין אותך...'

היא מעבירה את הדפים בהיסטריה. תמונה נוראית של ים כחול מכחול. מטוס צולל בו בצורה מסוכנת. סירות הצלה רבות סביב ונוסעים מפוחדים. מאתיים וחמישים איש נהרגו בתאונה האווירית הקטלנית הזו, מדווחות אותיות מוקלדות בשחור. תמרה הופכת דף במהירות.

רותי הייתה יסודית. היא הביאה נתחי היסטוריה רציניים שמתעדים את בואן של התאונות האוויריות לעולם. היא ישבה אז בספרייה של הסמינר, חפרה באנציקלופדיות ובכתבות נושנות בעיתונים. חשבה שתשמח את החברה הכבדה והמוזרה שלה ביצירת המופת הזו.

האסון האווירי הקטלני הראשון בהיסטוריה היה התרסקות בלון רוזייר - כדור פורח שתוכנן על ידי ז'אן פרנסואה פילאטר דה רוזייר בהתרסקות נהרגו רוזייר ואדם נוסף.

הלאה.

התאונה האווירית החמורה ביותר, שאירעה בעקבות התנגשות באוויר בין שני מטוסים, התרחשה מעל הכפר צ'ארקי דאדרי בהודו. מטוס בואינג 747 בטיסה 763 של חברת 'סעודיה' שהמריא משדה התעופה בדלהי, התנגש במטוס איליושין Il-76 בטיסה 197 של חברת 'איר קזחסטן' שהנמיך לנחיתה באותו שדה תעופה. התאונה אירעה כאשר הטייס הקזחי הנמיך מתחת לגובה שאושר לו. 349 נוסעים ואנשי צוות נספו. לא היו ניצולים.

תמרה שוב מליטה פנים בכפות ידיים. חדשה יבשה, מספרים, יעדי טיסה ותחנות מוצא. איך אפשר לסכם כך טרגדיה אנושית מדממת של 349 משפחות, כולל הורים, אחים וקרובים?

אין לה מושג למה היא ממשיכה לקרוא בקלסר האיום הזה.

טיסה 9 של 'בריטיש איירווייז' - טיסת נוסעים מסחרית, שהייתה מעורבת באירוע אווירי חמור בשמי האוקיינוס ההודי, מזרז לאי ג'אווה שבאינדונזיה. ארבעת מנועי המטוס כבו עקב חדירת אפר געשי לתוכם, לאחר שהמטוס טס דרך ענן של אפר. המטוס החל לאבד גובה והיה צפוי להיאלץ לנחות על פני האוקיינוס, אך צוות הטיסה שלו הצליח להניע את המנועים מחדש ולהנחית את המטוס בג'קרטה שבאינדונזיה ללא נפגעים בנפש.

זה הזמן לעצור, תמרה מרגישה, דווקא כאן בתאונה שהסתיימה

בטוב, אם היא רוצה להצליח לעצום עין הלילה. טורקת את הקלסר הסגול הזוהר הזה שמעורר בה בחילה. איך רותי, על אף שהייתה בת חמש עשרה וחצי, הייתה יכולה לחשוב שאסון חייהם של בני אדם יסב לה שמחה?

יש תמיהות שלא ניתן להסביר אותן, אבל הקלסר כבר עמוק בארון. היא תעשה מחר הכול כדי להשיג את עמוס ליכטנשטיין ותבקש ממנו לבטל את הכרטיסים ולהמיר אותם באטרקציה חילופית, סבירה יותר. כי שיהיה ברור לקלסר ולכולם: היא לא עולה על שום טיסה בשמי הארץ, וגם לא ארבע הבנות שתחת אחרייתה.